

หน่วยที่ 8

กระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ : การใช้จินตนาการในการแก้ปัญหา

เวลา

2

คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการใช้จินตนาการได้
2. สามารถใช้จินตนาการพิจารณาสาเหตุของปัญหาสิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อการแก้ปัญหานั้น ๆ ได้
3. สามารถบอกขั้นตอนการแก้ปัญหาโดยใช้จินตนาการได้

แนวความคิดหลัก

การใช้จินตนาการเป็นวิธีการหนึ่งที่เราสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาปัญหา พิจารณาวิธีการที่สามารถใช้แก้ปัญหา ลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหาก่อนที่เราจะลงมือปฏิบัติจริง การใช้จินตนาการจะช่วยให้เรามีเวลาพินิจพิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผลที่จะเกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ และทำให้เราดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของการแก้ปัญหตามวิธีที่เราเลือกได้อย่างเหมาะสม

สาระการเรียนรู้

จินตนาการ หมายถึง การใช้ความคิดสร้างภาพในใจ เรื่องราวต่าง ๆ ที่นำมาคิดอาจเป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งเกิดขึ้นแล้วหรือเหตุการณ์ที่คาดว่าจะปัญหาที่ยังไม่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เราจะประสบปัญหาซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เราไม่ทราบคำตอบ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ตรงกับความคิดหมายของเรา หรือเหตุการณ์ที่ขัดขวางทำให้เราไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่เรที่ตั้งไว้ได้

การใช้จินตนาการในการแก้ปัญหา คือ การนำสิ่งที่เป็นปัญหาและวิธีการแก้ปัญหามาสร้างเป็นภาพในใจ ขั้นตอนในการแก้ปัญหาโดยใช้จินตนาการทำได้โดย

1. คิดหาสาเหตุของปัญหา
2. แยกแยะปัญหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามลำดับขั้นตอนเพื่อการแก้ปัญหา
3. คิดหาวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

4. พิจารณาถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา จากการใช้วิธีการแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ และ จัดลำดับวิธีการแก้ปัญหาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหานั้นให้ลุล่วงไป

5. ลำดับขั้นตอนที่ต้องทำตามวิธีการแก้ปัญหาที่คิดว่าจะนำมาใช้ ตลอดจนทางเลือกอื่น ๆ ถ้าการดำเนินในขั้นตอนนั้น ๆ ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้

6. พิจารณาว่าจะมีปัญหาอื่นซึ่งอาจเป็นปัญหาต่อเนื่องตามมา หลังจากที่เรากแก้ปัญหาที่เรากำลังจะแก้ได้แล้วอีกหรือไม่

ตัวอย่างของการใช้จินตนาการในการแก้ปัญหา คือนักเรียนลืมนำรายงานวิชาสังคมที่นักเรียนต้องส่งภายในวันนั้นมาโรงเรียน สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว การใช้จินตนาการ ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ทำโดยเรากำหนดปัญหาที่เราลืมนำรายงานวิชาสังคมศึกษามาโรงเรียน นักเรียนต้องลองคิดว่ารายงานวิชาสังคมศึกษาควรจะอยู่ที่ใด เราต้องลองลำดับสถานที่ที่เราอาจลืมนำรายงานวิชาสังคมศึกษาไว้ สมมุติเราคาดว่าเราคงลืมนำไว้ไม่ที่ใดก็หนึ่งในระหว่างที่บ้านกับในรถที่มาส่งเรา เราต้องคิดต่อไปว่าถ้าลืมนำไว้ที่บ้านเราจะแก้ปัญหายังไง กล่าวคือต้องคิดว่ามีใครอยู่ที่บ้านตอนนี้ที่เราจะติดต่อกลับไปถามได้หรือไม่ ถ้าเราจะติดต่อทางโทรศัพท์จะทำได้หรือไม่ เป็นต้น เมื่อเราพิจารณาหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ แล้วพบว่าเราคงทำไม่ได้ ทางเลือกอื่นที่เหลือคือ เข้าพบอาจารย์ และแจ้งท่านว่าเราไม่ได้นำรายงานมา ซึ่งคงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ถ้าเรากแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นเพื่อให้ได้รายงานวิชาสังคมศึกษามาส่งไม่ได้

ประโยชน์ของการใช้จินตนาการในการแก้ปัญหา คือ

1. ทำให้เรามีเวลาในการพิจารณาสาเหตุของปัญหาในกรณีที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว หรือทำให้เราสามารถคาดการณ์ว่าเราอาจพบปัญหาอะไรเมื่อเราลงมือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. ทำให้เรามีเวลาคิดหาวิธีแก้ปัญหา หรือเตรียมการในการแก้ปัญหา ถ้าปัญหานั้นเกิดขึ้นจริงตามที่เราคาดการณ์ไว้ ตลอดจนสามารถเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมและเป็นผลดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3. ทำให้เราสามารถดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

จากประโยชน์ที่กล่าวมาแล้ว เราจะเห็นได้ว่าการใช้จินตนาการในการแก้ปัญหจะช่วยเราในการปฏิบัติจริง ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ปัญหาดัง ๆ ได้ อย่างเหมาะสม

ภาคผนวก

1. สถานการณ์สำหรับนักเรียนอาสาสมัคร 3 คน (กิจกรรมในคาบที่ 1)

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้เพื่อนสร้างจินตนาการตาม

สถานการณ์ที่ 1 นักเรียนขอผู้ปกครองว่าจะอยู่บ้านโดยไม่ไปกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองอนุญาตให้นักเรียนอยู่บ้านตามลำพัง โดยผู้ปกครองคาดว่าจะกลับมาทำอาหารกลางวันให้นักเรียนรับประทานแต่ปรากฏว่าเมื่อถึงเวลากลางวันผู้ปกครองยังกลับไม่ถึงบ้านและไม่ได้ติดต่อนักเรียน นักเรียนจึงไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน นักเรียนเข้าไปในครัว เปิดหม้อข้าวพบว่ายังมีข้าวที่หุงไว้แล้วเพียงพอรับประทาน จึงเปิดตู้เย็นนำไข่ออกมาตีในชาม จากนั้นได้ตั้งกระทะ ใส่น้ำมันจนร้อนแล้วทอดไข่เจียว เมื่อทอดเสร็จแล้วได้นำไข่เจียวที่ทอดเสร็จใหม่ มารับประทานกับข้าวจกนึ่ง

สถานการณ์ที่ 2 นักเรียนรู้สึกปวดศีรษะเป็นอย่างมากในขณะที่กำลังเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ครูจึงให้เพื่อนพานักเรียนไปห้องพยาบาล นักเรียนเดินโซซัดโซเซไปจนถึงห้องพยาบาล ครูพยาบาลจับตัวนักเรียนรู้สึกว่่านักเรียนตัวร้อนมากจึงให้นักเรียนนอนลงบนเตียงนำผ้าห่มมาคลุมให้ จากนั้นครูพยาบาลจึงได้นำปรอทวัดอุณหภูมิมาวัดตัวนักเรียน จากนั้นได้ให้น้ำนักเรียนรับประทานหนึ่งเม็ด เสร็จแล้วจึงได้นำผ้าห่อน้ำแข็งมาวางที่หน้าผากของนักเรียน นักเรียนรู้สึกว่่าบริเวณใบหน้าของนักเรียนซึ่งเคยร้อนผ่ำมาก่อนหน้านี้เย็นลง นักเรียนรู้สึกสบายตัวขึ้นบ้าง ครูพยาบาลได้เปลี่ยนผ้าห่อน้ำแข็งสัก 3-4 ครั้ง นักเรียนจึงรู้สึกดีขึ้น

สถานการณ์ที่ 3 นักเรียนไปเที่ยวงานกาชาดกับครอบครัว มีคนมาเที่ยวในงานวันนั้นมากทีเดียว คุณพ่อนักเรียนบอกว่่าให้เดินเกาะกลุ่มกันไว้ เพราะไม่เช่นนั้นอาจเกิดการพลัดหลง กันได้ แต่ต่อมาสักครู่ถูกคนที่มาเที่ยวเบียดจนทำให้นักเรียนพลัดหลงจากครอบครัว นักเรียนมองจนทั่วก็ไม่เห็นครอบครัวนักเรียนอยู่ที่ใด นักเรียนตกใจกลัวมาก และไม่รูว่่าจะทำอย่างไรจึงจะพบกับผู้ปกครอง นักเรียนยังคงเดินต่อไป สักครู่นักเรียนพบตำรวจในเครื่องแบบ นักเรียนจึงเล่าให้ตำรวจฟัง ตำรวจจึงพานักเรียนมาที่หน่วยประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประกาศเรียกผู้ปกครองให้มารับตัวนักเรียน รู้สึกว่่าเวลาที่รอผู้ปกครองนั้นช่างนานเหลือเกิน เวลาผ่านไปสักกระยะนักเรียนหันมาเห็นว่่าคุณพ่อซึ่งเมื่อได้ยินประกาศก็รีบตามมารับตัว นักเรียนดีใจมากจนน้ำตาไหลออกมา

2. สถานการณ์ปัญหาสำหรับกิจกรรมในคาบที่ 2

คำชี้แจง ให้กลุ่มอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้แล้วใช้จินตนาการแก้ปัญหา

สถานการณ์ที่ 1 ผู้ปกครองให้นักเรียนกลับบ้านเอง เนื่องจากผู้ปกครองต้องไปงานสังสรรค์ หลังเลิกงาน นักเรียนกลับบ้านถึงบ้านพบว่าเมื่อเปิดประตูเข้าไปในบ้านแล้วไฟฟ้าที่บ้านนักเรียนดับ

สถานการณ์ที่ 2 นักเรียนกำลังเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ปรากฏว่าขณะที่เล่นอยู่ลูกฟุตบอล กระเด็นไปตกในคูน้ำ เมื่อนักเรียนเอื้อมมือไปเก็บลูกฟุตบอล นักเรียนรู้สึกปวดเสียวแปลบที่ข้อมือ นักเรียนดูที่ข้อมือแล้วเห็นว่ามีเลือดไหลออกมาเล็กน้อย

สถานการณ์ที่ 3 นักเรียนกำลังถีบจักรยานเล่นกับเพื่อนบนถนนในหมู่บ้านของนักเรียน ปรากฏว่า ขณะที่เพื่อนของนักเรียนกำลังจะเลี้ยวกลับรถนั้น จักรยานของเพื่อนนักเรียนเกิดเสียหลัก ล้มลง เพื่อนของนักเรียนซึ่งไม่ทันระวังตัวได้รับบาดเจ็บที่ข้อเท้า เดินไม่ได้

สถานการณ์ที่ 4 นักเรียนทราบว่าในการไปค่ายโรงเรียนปีนี้ ฝ่ายกิจกรรมจะฝึกให้นักเรียนเดินบนไม้ไผ่ลำเดียว นักเรียนต้องเดินข้ามคูน้ำโดยต้องเดินบนไม้ไผ่ลำเดียวที่ผูกติดไว้กับเสาที่ปักอยู่ชายฝั่งคูน้ำสองฝั่ง

สถานการณ์ที่ 5 นักเรียนทราบว่านักเรียนจะมีการสอบย่อยวิชาสังคมศึกษาในวันจันทร์ที่จะมาถึง แต่พอนักเรียนกลับบ้านในเย็นวันศุกร์ คุณแม่บอกนักเรียนว่าจะพานักเรียนไปเที่ยวชายทะเลในวันเสาร์และวันอาทิตย์นั้น